

Պ Ա Յ Մ Ա Ն Ք

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Տարեկան . . . 12 Ֆր.

Վեցամսեայ . . . 6 «

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

Երկու քիւ միկ ծրարով

Տարեկան . . . 14 Ֆր.

Վեցամսեայ . . . 7 Ֆր.

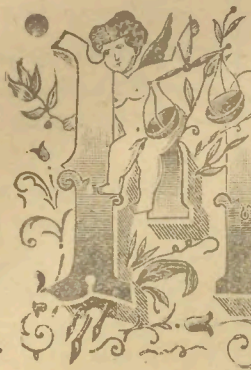
ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2. 60

Վեցամսեայ 1. 50 Տորսո

Կ Ա Ն Խ Ի Կ

Մանուկնս ս որդ
20 տանքիմ

ՄԱՐԿԱԿԱՆ

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն Ե Ի Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱՐՈՒԹԻ ԱՅԻՆ ՉՈՐԵՇՈՒԹԻ ԵՆ ՇԱՐԱԹ

Հ Ա Ս Ց Ի

Rédaction du journa

Je vous en

VARNA (Bulgarie)

Редакция

Навѣстникъ

Иравункъ

ВАРНА

Գրոշրոշիւնք եւ չեւ
տրոշիր

ՍՈՒԼԹԱՆ ՍՈՒՐԱՏ Ե ԵՆ ԹՈՒՐԲԵՐԸ

Գրեթէ աննշար անցաւ Սուլթան Մուրատ Ե. ի մահն ալ։ Անոր մարմինը միայն քանի մը պալատականներու ներկայութեան հողին յանձնուեցաւ անշուղի կերպով, ճիշդ հիւանդանոցի մէջ անտէրունջ մեռնող պահուստաւաքատի մը դիակին նման։

Քսան և ութ տարիներէ ի վեր պալատականտին մէջ ամէն հաւորդակցութենէ զրկուած վեհափառ կալանաւորը՝ հակառակ իր անսնով երգուընցող Երիտասարդ թուրքերու կուսակցութեան արտասահմանի մէջ արձագանգած գոռում գոչումին, երկար տարիներու հոլովումին մէջ չունեցաւ զինք այցելող հայրենասէր մը, որ երթար իր կեանքը վտանգի մէջ դնել յանուն գաղափարի ու հայրենասիրութեան։ Ի զուր ըստ պատեց նա անձնուէր թուրքի մը քաջագործութեան որ գիտնար կիյոմ թէյլի մը ոստումովը վերջ դնել յափշտակիչ թագակիրին սխրագործ կեանքին։ Սոսում մը որով միայն կարելի պիտի ըլլար Ալ Օսմանի զահը վերջանանել օրինաւոր վեհապետին, որ իր նախորդի Սուլթան Ապտիլ Ազիզի ողբերգական գահընկեցութենէն չափազանց ազդուած և յուզուած, իր գահակալութեան առաջին օրերուն մէջ զարհուրելի տաքնապի մը ենթարկուելուն հետեանք խլուած էր գահէն և նետուած Ձրալատի պալատը, որուն այդ օրէն սկսեար ամէն մէկ գուռը ու պատուհանը կը հսկուէր քիւ եղբոր Ապտիլ-Համիտի մեղ սակիցներուն կողմէն։ Արդեւ Մուրատը խնթ հուշակեղ իրենց բաղդաւորումը կը սպասէին Համիտէն։ Քիչ ատենէ Մուրատ իր տաքնապներէն թէն սթափած, բայց ալ յաւիտենապէս զրկուած էր արտաքին աշխարհի հետ յարաբերութիւն ունենալէ։ Հետեաւար իր գահէն ու

սուրէն իսպառ բաժնուած նաեւ իր համակիրներու տեսակցութենէն։ Սուլթան Ազիզի ցոփ ու անփոյթ կեանքէն ձանձրացող ըստուար բազմութիւն մը կար Պոլսոյ մէջ, եւ այդ պատճառաւ բարեբաղդութիւն մը համարուած էր Մուրատի գահակալութիւնը։ Բարեբաւտիկ թուականի մը բացումին կը սպասուէր, որովհետեւ անոր էփէնտի ութեան կեանքը արդէն զինք համակրելի ըրած էր ժողովուրդին։ Բայց այդ ժողովուրդը անոր գահընկեցութենէն յետոյ՝ չը հաւատարմով հանդերձ որ ան խենթեցած ըլլայ, անտարբեր հանդիսատեսը եղաւ Համիտի գահակալութեան և ոչխարային համակերպութեամբ մը կրեց յափշտակիչին լուծը ու կը կրէ մինչեւ այսօր ականատես երկրին ու կայսրութեան օրստորէական անկումին։ Ահա այդ շրջանը կը բաւէ թուրքին գիտակցութենէ զուրկ յաւաղիւմութեան անընդունակ ժողովուրդ մը ըլլալը անհերքելի օրէն ապացուցանելու։ Այդ ժողովուրդը ոչ թէ միայն ազգային արժանապատուութենէ զուրկ է, այլ նաեւ հակառակ շտապելու կարծիքին, կրօնական նաւթականութիւնները պաշտպանելու համար զոհողութիւն ընելու ալ անընդունակ է։ Եթէ ոչ այսչափ տարիներու ընթացքին մէջ քաջութիւնը պիտի ունենար շէրան իր օրինաւոր խալիֆան ազատելու և թագաւորեցնելու։ Պատմութիւնը եթէ մեղ թրքական յաղթանակներ ցոյց կուտայ, ատոնք ուրիշ բան չեն բայց միայն յափշտակութեան, աւարաւորութեան համար ստեղծուած ժողովուրդ մը ըլլալնուն ապացոյցը։ Թուրքին համար անձնաւորութիւնը իմաստ չունի, այլ տնձին պարարտացումին ու վայելքին համար է որ կաշխատի, և երբէք գիտակցաբար անձնատուր չըլլար իր կեանքին ուղաւնացող վտանգի մը։ Ահա օրինակ մըն ալ ձեզ Մեշկերէի խմբագիր Ահմետ Րիզան որ Երիտասարդ թուրքերու պետերէ մին է և կը յանձնա

րարէ իր ազգակիցներուն, Համիտի կործանարար վարչութենէն ազատելու համար, իբր զէնք Միսն լեզու և գրիչ գործածել։ Եւ այդ ուղղութեամբ տասնեակ տարիներէ ի վեր ինք և ուրիշներ կը պոռչտան արտասահմանի մէջ, ամէն տարի հարկաւոր երիտասարդներու կեանքեր վրձացնելու պատճառ գառնալով։ Մինչդեռ այդ զոհերուն մէկ առանձնորդը եթէ գիտնար առնական ոստումով մը կեանքը վտանգի մէջ դնելու գնով, թէյլի մը կերը կատարել, արդէն ամէն բան բարեփոխուած եւ Մուրատը այսօր իր գահը բաղձած պիտի ըլլար։

ՊԵՐՈՒՄԷՆ ՆԱԽԱԿ

1895—96 թուականներուն մեր թշուած երկիրը արեւմտով ողողող ողբալի զէպքերէն ի վեր, ստիպուած ենք ձգել մեր օժտները չկոտորելու համար, սպաստան փնտրելով Ռուսիոյ հողին վրայ ուր կայսերական կ'աւարտութիւնը բացառիկ տրոփողութեամբ մը առանց անցապի ուղիորդան ձեւակերպութեանց արժանած էր մեր մուտքը։ Մեր Հայրենակիցներու մէկ մասը երկիր վերադարձաւ երբ հոն մի քիչ ապահովութիւն հաստատուեցաւ։ Իսկ մենք Պաթմա մէջ շուրջ 5000 հոգի մեծաւ մասամբ գործաւոր եւ հողագործ դասակարգէն, քիչ քիչ վարժուեցանք մեր նոր կեանքի պայմաններուն և մեր բնակութիւնը հաստատուեցինք այս քաղաքին մէջ։ Ուր մեր աշխատութեան արդիւնքովը կը պահենք մեր ընտանիքները, ըլլան մեր հետ եղողներ, ըլլան հայրենիքի մէջ մնացողներ։ Մենք թէ մեր պարկեշտ ու կանոնաւոր աշխատութեան արդիւնքովը կապերնք, թէ կատարելապէս կը համակերպուինք երկրին օրէնքներուն և տեղական իշխանութեանց, թէ խիստ կը զգուշանանք կոյսերական կառավարութեան դէմ յայտնի շարժումներ ընող բնակչութիւններէն, որոնք սա վերջի տարիներուն մէջ պարբարար ցոյցեր կ'ընեն, եւ կը հաւատանք թէ ոչ մէկ կերպով անպատեհ վարմունք մը չենք ունեցած հանդէպ կայսերա-

կան կառավարութեան և ոչ ալ անոր բնու մը եղած ենք մեր Պաթմա բնակելով, ուր հաստատուած ենք այդչափ երկար ատենէ ի վեր։ Հակառակ այս ճամբարութեանց, տեղական իշխանութիւնները իրենց պարտք համարած են ծայրայեղօրէն մեղ չեղել ուս հպատակութիւն ընդունելու համար առանց մեղ թոյլ տալու սը ուսական հողը ձգելու որոշում տանք, կը սպասան մեղ Հիւսիսի և Սրպերիոյ հետաւոր երկրները տարագրել։ Իբր Անատոլի բնիկներ Հարաւի կլիմայով շաւղուած, եւ հետեւաբար անկարող Հիւսիսի խիստ հողմին տոկալու որով մեղի կը սպասան, կը գտնուինք խմբովին մեր կեանքին դէմ թագուն արկածի մը առջեւ, սա պատճառաւ որ ինչպէս ցոյց կուտայ ձեռնահաս իշխանութեանց մեր ըրած գիմումներուն արդիւնքը — ոչ մի բան մեղ չապահովեր թէ յիշեալ սպասանքին գործադրութիւնը ուշանայ, եւ նոյն իսկ կայսրութեան հպատակներուն յատուկ բարձրագոյն հրամանի մը համեմատ — եթէ մենք ուս հպատակութիւնը ընդունինք — եթէ, միւս կողմէ, խիստ ներքին բնոյթ մը ունեցող նկատումներ ատոր չը հաւատակին տիրականօրէն, որոնք կը վերաբերին մեր դժբաղդ հայրենիքին մէջ մնացած մեր ընտանիքներու նիւթական և բարոյական կացութեան։ Արդարեւ, թուրք բարբարոսութեան խիստ աշխատ դէպքերուն մէջն որուն ենթարկուած են մեր ընտանիքները այս արիւնի և ողբի երկրին մէջ որ իր անունը մեղ առանդ թողած է, եթէ մեր այդ ընտանիքները կը շարունակեն այդչափ երկար ատեն համբերել այն բոլոր տառապանքներուն որոնց ենթարկեց զերենք ոճրագործ Սուլթանի մը կատաղութիւնը, այդ այն համոզումն չնորհիւ է որ իրենք միակ հոգածութեան առարկան են իրենց աւելի բաղդաւոր ծնողքներուն որոնք օտար երկիր կը գտնուին և իրենք անոնց աշխատութեանը կը պարտին իրենց դոյնութիւնը։ Նոյնպէս չեն դադրիր հաւատալէ թէ օր մը անոնց հետ պիտի միանան։ Մեր տարագրումը կամ ցրումը որ կերեւայ թէ ուս կառավարութեան մեղ համար կանխամտածած մէկ ծրագրին է, խմբովին մեր կեանքին մահացու հարուած մը տալու գնով, անտարակոյս իր աղետաւոր հակահարուածը պիտի ունենայ երկիր գտնուող մեր ընտանիքներուն վրայ։

Մեր տարադրման լուրին վրայ ա-
նոնք յուսահատութեան մէջ պիտի իյ-
նան, եւ այդ օրէն, մէկ կողմէ
անոնք զրկուած այն նիւթական օգ-
նութենէն զոր միշտ մեզմէ կը ըն-
դունին կանոնաւորապէս իրենց ուսե-
տին համար, միւս կողմէ մեր ցեղը
ընա՞նջեւու համար շարունակաբար
գործադրուող ծանօթ հարստահարու-
թեան եւ բռնարարութեան ենթակայ
անոնք անխուսափելիօրէն փճացումը
պիտի մասնուին, եւ անկէ անդին
ընտանիքի քայքայումին միայն մաս
մը կը մնայ:

Այսպիսի աղետաւոր կացութեան մը
հեռանկարին առջեւ որ մեզ պատրաս-
տուած է թէ՛ ուսական հպատակու-
թիւնը ընդունինք եւ թէ՛ զայն մի-
թինք այնպէս, որ թէ՛ միոյն եւ թէ՛
միւսին մէջ ընտելութիւնը տարագրու-
մի կամ ցրումի մեզ վերադառնուած է
ոռու կառավարութեան կողմէ կամ
ալ աւելի կարգ մը կառավարչներու
կողմէ որոնց ներքին քաղաքականու-
թիւնը այս վայրկեան նախամեծար է
կայսրութեան մէջ, մենք լսողուն
համարեցինք Ռուսաստանը ձգել եւ
Եգիպտոս երթալ մինչեւ որ երջանիկ
օրը հասնի մեր հայրենի երկիրը վերա-
դառնալու եւ մեր ընտանիքներու մի
անայու: Ուսկայն այս մասին մեր ա-
ղետադիրը թուրքովին մերժուեցաւ
տեղական իշխանութեանց կողմէ, այն
վճռական ծանուցմամբ թէ մենք սո-
րաքուրուելու կամ ոռու հպատակու-
թիւնը ընդունելու մէջ միայն ընտրու-
թիւն ընելու ենք, այս ալ մինչեւ
1904 յուլիսի վերջը: Միւսին առեւ
ամէն քարիւղի գործարաններու եւ
զանազան արհեստանոցներու ու վա-
ճառակաւան հաստատութիւններու
գեկուղուեցաւ թէ ոչ մէկ գործաւոր
առանց անցագրի չպիտի աշխատեն
մեզ համար որոշուած պայմանաւոր
լրանալէ յետոյ:

Այսու ամենայնիւ, ոստիկանութիւ-
նը ամէն օր մեզ կը նեղէ, մեզ խմու-
վին մեր դրոշմէն կը հանէ պահակա-
նոց ասանկու համար եւ երկար ժա-
մերով մեզ կը գողէ, վերջապէս ստի-
պելու որ ուսական հպատակութիւնը
ընդունինք եւ երջանուք այդ պարա-
գայով: Այսպէսով մեր օրականները
կը կործանեն, միւշ միւս կողմէ, մեր
ամենը վախեցնու համար, մեզմէ մաս
մը անձեր կանէ ու կը տարադրէ, ա-
ռանց դիտելու անոնց ծնողներու ու
ընտանիքներու թէ ուր է անոնց աք-
սորավայրը

ԹՐԲԱՀԱՅԵՐ

(Առեւեկի)

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

«Եգիպտոյ սոսկալի գէպը» հեղինակ
Եգիպտացի հայ մը, տպարան Յ. Աւե-
տարանեանի Շուշա, Պուլկարիա, 1904
գին 50 սանդիւն:

Մենք երկու գրքոյկներու միջոցաւ
առաջին անգամ ըլլալով առիթը կու
նենանք իմանալու թէ Շուշայի մէջ
նոր տպարան մը բացուի է: Յուսա-
լով որ Պատ. Աւետարանեան զայն
ազդին մասնոր եւ բարոյական զար-
գացման գործին մը պիտի ընէ՝ դու-
նանք «Եգիպտոյ սոսկալի գէպը»-ին
գրախօսութեանը:

Գրքոյկին ախողոր ինքնին կը մաս-
նէ հեղինակին անձնաւորութեան ընդ-
հանուր գոյնը գործին ամէն մէկ էջին
վրայ հերեւայ իր անայլայ թարու-

թեամբը: Գրողը կէս մշակուած մը-
քով, կրտսրապէս հայրենաւոր հողով
գաւառացի հայ մըն է որ իր քաղաքին
կոտորածին ակնատես եղած է եւ իր
անսածը ու լսածը բրձնապրելով
թերեւս անգիտակցօրէն՝ մեր ժամա-
նակակից հայ պատմութեան կարեւոր
տօքլումներէն մին պատրաստած է:
Հարկ չկայ ըսել թէ այսպիսի գրուած-
քի մը արժէքը իր ճշգրտա եւ կապա-
կից մասնամասնութիւններուն մէջ կը
կայանայ: «Եգիպտոյ սոսկալի գէպը»
այս կէտին մէջ չը թերանար բնաւ:
Ընթերցողը կը հանդիպի անոր մէջ
աշխարհաբ. ու մը որ իր սրտաշարժ
հնու թեմամբ եւ հասկանալիութեամբ
մարդը կարողաւ կը քաջալերէ: Իսկ
հեղինակին պաւտակի ն պարզմաու-
թիւնը եւ գգայնութիւնը սո սեթեւե-
թի տաղտկայի տարիներուն մէջ
կաղզուելէ տպաւորութիւն մը կ'ընեն
մարդուն ժաքին վրայ: Գրողը պատ-
մարան մը ըլլալէ շատ հետո է, բայց
աներկրայօրէն տպաւոր գայ, իրեւ
թանկապէն ժամաւակապի մը պիտի
յարգէ: Եւ իրու ալ այսպիսի գործ
մը ներկայէն աւելի ապագային կը
պատկանի: Լոկ այդ տեսակէտով իսկ
կարծէ որ նա շուտ տարածուի՝ որ-
պէսզի շատ չփճանայ: Որովհետեւ
պիտի դայ ժամանակը երբ մը այս
նիւթական եւ հոգեկան առաջատար-
ներէն անկակիւ եւ աղօտ հետքեր
միայն պիտի մնան մեր ազգային յի-
շողութեան նմ: Եւ այն ատեն մեր
ղաւակները իրենց հայրենուն քաղա-
տանջ անցուլը պատմագրելու եւ վի-
պագրելու համար պիտի քրքրեն քննեն
այս հատըրիները եւ անոնցմէ հան-
պատմութիւնը այս սեւ օրերուն, ինչ-
պէս նաեւ դասեր եւ պատմութեան
ամէն հասակի համար: Այս՝ երանի
թէ այսպիսի գրուածները թուով շատ
աւելի ըլլային եւ որչափ կատարի է
շուտով արտասահմանի մէջ տպահո-
վաւոր տարգրուէին:

Անհունապէս չանկեան է նաեւ «Ող-
բերդութիւն» սխալ վերնագրին տակ
գրուած ողբը որ չեմ գիտեր արեւել-
եան բանաստեղծութեան որ սեպին կը
պատկանի եւ Ենոքիայի նոյն քա-
ղաքին վրայ նմանօրինակ պարագանե-
րու ամբիւր գրած ծանօթ «ողբը» կը
յիշեցնէ: Այս տաղաշափուած կտորը
սչ միայն կամորջացնէ արձակ տե-
ղեկագրութիւնը յաւելուածական գէպ-
քերու յիշատակութիւնով այլ նաեւ
աւելի վաւերուն գոյներով կը ցոյ-
ցենէ Եգիպտացիի կրօնական եւ մա-
սամբ ընկերական կեանքը, քաղաք-
գիտական ըմբռնւ միւսը եւ կարծես ամ-
բողջ աշխարհայեցողքը: Նորեւուկ
գրքերով չեղծուած հայ ոճի մը ամ-
բողջ կորովով եւ զգացումով կը
պատկերացնեն այս սողկեր քարու-
քանդ Եգիպտոս եւ ցերեցան հայու-
թիւնը այդ հինաստուրց քաղաքին: «Հին
բան է» ըսելով մէկիւր նշտելու գըր-
ուածք մը չէ այդ, այլ մեր կարծիքով
խանդաղատանօք կարգաւ եւ պահե-
լու է զայն: Հոն յիշուած Միս Եգիպ-
տի՝ ամերիկացի օրբորդ մըն է որ միշտ
բայց մասաւանջ Գորգերու ժամանա-
կէն առիթի Եգիպտոյ հայերուն մէջ
նախախնամութիւն մը հանդիսացած է
եւ իր հայասէր ինքնազոհ եւ անմո-
լեռնող գործունէութիւնով հազար ան-
գամ արժանացած է որ հայ պատմու-
թեան մէջ իր անունը ոսկի ճաճանչ-
ներով չըջանալուի:

Մենք շնորհակալ ենք Պատ. Աւե-
տարանեանէն որ այս գործը գրահա-
տած եւ ի լոյս հանած է: Թերեւս ըս-
պառու մը ծախքերը չըցէ բայց հրա-
տարակիչին առաջին հոգը ըլլալու է

անկէջ շատ մը օրինակներ կարեւոր
դրադարաններու մէջ ցրուել:

«Պատմական ակնարկ»ով մը սկսել
գործը՝ հրատարակչին կողմէն բաւա-
կան բեղմնաւոր գտնաբեր մըն էր:
Բայց արդիւնքը՝ դժբաղդարար իր բա-
րի նպատակէն լուսական վար մնա-
ցած է: Որովհետեւ՝ փոխանակ լրջօ-
րէն ազգային եւ օտարազգի տօքիւ-
մաններէն Եգիպտոյ պատմութիւնը քա-
ղաքի եւ կամ գէթ լաւ եւ ընդարձակ
հեղինակութեան մը գիծիւր: պարուն-
չաւացեր է գերմանեան հանրագիտակ
բառարանի մը (Մայր թէ Պրոքստուդ)
Եգիպտոյ վրայ գրուած յօդուածը շա-
հազործելով: Բնական էր որ այդ գը-
րողին տեսակէտը բոլորովին օտար պի-
տի ըլլար, հայերու վրայ բաւ մը իսկ
չկայ հոն՝ մինչդեռ գէթ հազար տարիէ
ստի Եգիպտոյ հայ տարրը քաղաքին
կեանքին մէջ մեծ դիրք բռնած է:
Առաջին խաչակրութեան ժամանակ
քաղաքին աչքը եւ պետը անգաւակ
հայ իշխան մըն էր որ Կոստանտնու
Պոլսուն որդեգրեց՝ բոսնաց բայց
բայց է՝ այս արեւելեան աւարտողու-
թիւնով մը:

Ինչու Պատ. Աւետարանեանը գէթ
անգամ մը չէ մտաբերեր հարցնել թէ
սա կոտորուող հազարաւոր եւ միա-
ցող բնաբուր հայեր մեռնողներու
պէս երկնքէն են տեղացի թէ սու-
կերու պէս մէկ գերիւրեան մէջ գետ-
նէն են բուսեր:

Փոքրիկ կէտ մըն ալ: Հրատարա-
կիչը չէր գիտեր յատուկ անուանելու
հայերն ուղղագրութիւնը եւ ծովա-
ցեր է զայն պիտուելու: Այսպէս՝
Աւետարանը եղեր է Աւետարան՝ ըստ
գերմանականի՝ եւ երբեք սա հա-
րածանօք Արգարը փոխուելէ Ապարի
ըստ... չեմ գիտեր որ անգրիչը հեղի-
եան լեզուի: Ի՞նչ ասորէն չէ ուղղա-
գրութիւնը եւ ոչ ալ արաբերէնի մէջ
փոխուած արմատները կարգաբացնեն
այս ուղղագրութիւնը: Արգարը նշա-
նակութիւնը դեռ չեմ գիտեր: Բայց
Եգիպտոյ պատմութիւնը եւ գրամները
զայն իրեւ անուան կուտան: Օտրօն-
նի թագաւորութեան մէջ Ապարի կը
եւ անուանելը իրար կը յայտնէին ինչ-
պէս մեր Բագրատունեաց թագաւոր-
ութեան մէջ Աշոտները եւ Աբգարները:
Պատմութեան մէջ այս բաւական հա-
տարակ երեւոյթ մըն է: Ի՞նչոք սխալ
մըն է Արգար բառը իրեւ տիտղոս
մեկնել, բայց բարեբաղդարար յանցան-
քը պատուելի հրատարակչին չէ՝ այլ
հանրադրատակ բառարանին:

ՕՐԻՈՆ

ՊԱՇՏՏՈՆԱԿԱՆ ՍԶԳ

Արժանահաւատ աղբիւրներէր Տը-
նօրէնութեան լուր հասած լինելով
որ Աղբ. երկսեռ վտարաբանների
մասին հասարակութեան մէջ անճիշդ
եւ ալ լնդ այլոց շնորհներ են տա-
րածուած, հարկուոր ենք համարում,
ներկայ յայտարարութեամբ, զորու-
չագնել վաւերացի հասարակութիւնը
բոլոր նրանց գէմ, որոնք, գիտու-
թեամբ թէ անգիտութեամբ, միա-
մտութեամբ թէ չարամտութեամբ կա-
րող են մտորեցնել նրան ի վնաս հայ
մասնակիւնի կրթութեան եւ խան-
գալել զառաքանութիւնները, որոնք
արդէն կանոնաւորապէս տեղի ունեն-
սկան այս երկու շաբաթից, Ապա-
տեմբեր 6 ից, ինչպէս իւր ժամա-
նակին յայտարարուած էր դպրոցի
Պատ. Հոգաբարձութեան կողմից:

Հարկաւոր ենք համարում յայտա-
րարել նաեւ որ բացուած է Ե. Դա-
սարան, ուր սկսած են աւանդուել
համապատասխան գասնթիացի դա-
սեր:

Ուստի Տնօրէնութիւնս ջերմապէս
յանձնարարում է վաւերացի հայ հասա-
րակութեան չմոլորուել ամեն կարգի
անհիմն եւ շինծու լուրերից եւ,
խուսնեալ, ուղարկել մասնակիւններին
վարժարան, քանի դեռ գասնթիացու-
թիւնները իրենց սկզբնաւորութեան
մէջ են, ապա՞նով լինելով միայնգա-
մայն որ նրանք, այդ մասնակիւնները
պիտի գանեն այնտեղ հասնող լի եւ
իրանց պաշտօնի բարձրութեան գի-
տակից անձերից բաղկացած ու-
սուցչական խումբ:

Տեսուչ

Աղբ. երկսեռ վարժարանների
ՀՄԱՅՆԱԿ ԽՈՒՇՊՈՒԼԵԱՆ

ՍԵՆ ԱՅԼԻ

Հաշակաւոր ոռու գրագէտ-փիլիսո-
փայ Լեւոն Թօլսթոյ իր ծննդեան 76րդ
տարին առեց. նա առեց նաեւ Աւետա-
տարի պատմութիւնը՝ երկսեռութեան
թիւն յիշատակելու ճիշդ 50 տարի
առաջ, 1854 ին, հրատարակուեցան
այդ էջերը որոնք նիկոլա Ս. Չարի
վրայ մեծ ազդեցութիւն ըրին:

Կոմ. Թօլսթոյ իր մի պատերազմին
սկիզբները Դանուբի բանակին մէջ
Սիւտոգէ կը գտնուէր, ուրիշ Սեւաս-
տարով գնաց տեղակալի աստիճանով:
Թօլսթոյ հիմակ իր տան մէջ իմաս-
տասիրական հեղինակութեամբ մը կը
զբաղէ: Եւ առաջ է եւ ամէն օր
ձրով պտոյտ կընէ: Մ. Սերեւելքի պա-
տարազմով շատ կը հետաքրքրուի: Ի-
րենց դաւապէս կամ ամուսնէն զըր-
կուած գիւղացիներ օգնութիւն եւ
խրոստ կը լնդրեն իրմէ. նա զանոնք
կընդունէ ու կը մեղմարէ:

Պաշտօնական նոր վիճակադրութեան
մը կը հաստատուի թէ անցաւ տարի
ճարտական կայսրութեան մէջ 346,590
ամուսնութիւն կատարուած է: 45. ը
15 տարեկան, 759 ը 16 տարեկան
5484 ը 17 տարեկան, 17406 ը 19 տա-
րեկան եւ 16,100 ը հաղիւ 20 տարե-
կան: 22 տարեկանէն վեր ամուսնա-
ցող չկայ, որ ցոյց կուտայ թէ ձա-
րանցի փոքրատարիք մէջ կամուսնա-
նան:

Այժմ Լեւոն գտնուող ամերիկացի
սեւամորթ մը հետեւեալ սիրուն կերպով
ըլ բաշատէ մարդկային ցեղերու այլա
զանութիւնը:

Ըստ այդ սեւամորթի պատմութեան
Աղբ. եւ Սեւայ եւս սեւամորթներ էին,
նոյնպէս անոնցմէ սերողները, բայց օր
մը Արքահամ իր ցեղին հետ տեղա-
փոխուելու ատեն նոր գաւառի մը գե-
տակին մէջ լուսացուեցաւ եւ իր ըն-
կերները զարմացմամբ տեսան թէ ա-
նոր մարմնը ճերմկացած էր, եւ Արքա-
համ առաջին ճարմակը եղաւ որ այդ
հրաշագործ գեատակին մէջէն ելլելուն:
Ուրիշներ ալ անոր օրինակին հետեւե-
ցան եւ ճերմկացան, բայց հետզհետէ
ջուրը սեւեալ սկսեց եւ վերջը մը-
նողները թխագոյն եղան, որոնցմէ սե-
րած են Չինացիք եւ Ճարմացիք: Վեր-
ջայէս քանի մը ծոյրի ալ ոչ միա-
ցին գետակը մտնալու: Արքահամ
անհաճութեամբ մեկնումի նշանը
տուաւ, եւ այդ չմտնողները սեւա-
մորթ մնացին:

•••

Հոգևորական Պիպարքի տղան :
 Կոմս Հէրպէրթ Պիպարք սեպտեմ-
 բեր 5 ին միտաւ Ֆրիտրիխսթուէ
 քաղաքին մէջ : Կարճ հոգեվարք մը
 ունեցաւ , Թաղումը 8ին (այսօր) պի-
 տի կատարուի : Վերջէլմ կայսրէն ,
 էստուարտ թաղաւորէն ցաւակցական
 հետադիւրներ հասած են :

ՏԱԽԱԳԱՐՆԵՐԸ

Կերը սկստ , կոբը՝ աղտոտ եւ
 վարնոց : Ցաւապարներու , ջլախտա-
 ւորներու բարոյապէս փաշիք ըրած
 խմբակը տեղւոյս մէջ : Վարժարաննե-
 բու զէմ մօթի մէջ դաւելէ , փո-
 ղոցները ասդին անդին մղած ԼԼԻ-
 ճուէ եւ աղտոտ պայքարէն ա՛յ յուսա-
 հատ հիմա ալ կը յանգգին—իրենց
 գլուխ ունենալով տիղմերու մէջ տա-
 պլտկող մարդուէ մը—ցեխտակ մրո-
 տել վառնայի Ազգ . պաշտօնէու-
 թիւնները եւ նորակազմ ուսուցչական
 մարմինը :

Ինչո՞ւ
 Իրովհետեւ անոնք թաղական ու
 Հոգաբարձու իրենց պաշտօնին ու կո-
 չումին նուերալանութեան համա-
 պատասխան , անվիճելիօրէն բարի եւ
 գերազանցօրէն վսեմ համոզումը կու-
 նենան , որ Վարժարանը աստիճանին
 սկսածնոց մը ԸԼԼԻԷ բոլորովին տար-
 բեր , մատաղ սերունդի՝ զարգացման
 վայրը , Վառնայի հայութեան յուսոյ
 օրրանը , ու լուսաւորութեան վառա-
 բանը պէտք է ԸԼԼԻԷ , ու քաջ գիտ-
 նալով թէ հայ մանկաւոյ գրկարանը
 ապուշներու , ցաւադարներու ու ե-
 սախտաւորներու բոյն դարձնելը ան-
 ներելի անքաւելի ոճիւրմէ՛ , խճճատն-
 քը կուենան Վարժարանը աւելնու
 մաքրելու Մաքապատներին նման ան-
 սասելիօրէն տխմար հիւանդոտ միտ-
 քերէն որոնք փոխանակ աղուն նկա-
 րաբերը չիւնելու , աւոր միտքը մթա-
 ցնելու ու հոգին թուլաւորելու
 քսամենի եղեսնը կատարել միայն
 կարող են :

Մեր աչքի առջեւն է անոնց
 ձգտւած վարժարանի արդի տեսլիկ
 իր ուր ոչ մի կարգուկարգապահու-
 թիւն գոյութիւն չունի եւ սւր թո-
 ղուցած են աշակերտութիւն մը շփա-
 ցած ու իմաստակ :

Ե՛ , ուլմն , Գաղական հոգաբարձու
 գէշ ըրի՞ն . —Ձէ երբէք ,

Ու անոնք՝ այսօր՝ իրենց այս դե-
 րազանցօրէն վսեմ գործով Վառնայի
 ամբողջ հայութեան—Վարդօք քանի մը
 ճալխաւորներէն զատ—համակրանքին
 երախտագրութեան ու չնորհաւորու-
 մին արժանացած են :

Նոր վարժարաններէն ինչ կուզուի
 դեռ երէկ մէկ , այսօր երկու . զպ-
 րոցական դաստիարակութիւններն իսկ
 չկատարած , ուսուցչական մարմին
 կարողութիւնն անոնց հասկցած ԸԼ-
 ԼԻԷ , «Շարժում» խմբակական շտապը
 պոռնաւ մէ , վայնասուն մէ՛ կը
 փրցնէ , «Աստուգչական մարմինը ան-
 կարող ձրիակներէն կազմուած է ,
 ժամանակ է քանի դեռ ուշ չէ միջոց-
 ներ ձեռք առնել թոյլ չտալու համար
 թագական ու հոգաբարձուներուն Ազ-
 գին դրամով բարեբարձր դեր ստանձ-
 նեն հանգէպ այս ու այն անհատի»
 Որո՞նք են ձրիակներ ուսուցչելիքը
 եւ ինչո՞ւ . անո՞ր համար որ այս սա-
 ռուան ուսուցչելիք , իրենց կոչման
 հաւատարմ , յիմարութիւնը չպիտի
 ունենան Վարժարանի սփակերտնե-
 րուն օրը քանի մը անգամ Վարդ
 Պատրիկով յիշատարանէն հատուած-
 ներ կարգալու ու զատնք կուսակ-
 ցական նեղ ու վնասակար կըքերով
 տողարելու , հա՞ վարժարանէն , դուրս
 ուղածնիք կրնաք ընել , բայց ոչ
 անկէ ներս :

Ազգ . Վարժարաններու—յարգե-
 լի ծնօրէնը փութաց ուրդէն իր ու
 իր պաշտօնակիցներու պատիւը պաշտ-
 պանել իսկ ես ձեռք՝ ցաւադարնե-
 րուէ , ընկածներուէ պիտի ըսէի
 —ձեր իսկ օգտին .—սր ալ վաղ անցնէ-
 իք ջուր պղտորելու եւ վարժարանը
 տակ նուզլայ ընելու մերախն , եթէ
 դեռ նոր մեր կրթական Գործին մէջ
 օտարին միջամտութիւնը հրաւիրելու
 չնական անպատկառութիւնով ձեր ան-
 բուցելի ցաւադարութեան անդաւրիփո-
 խումի թարմ ապացոյցը տուած էԸԼ-
 ԼԻԷ :

Շարժումի խմբակութիւնը կամ
 աւելի ճիշդը Վարդօ իր թերթի վեր-
 ջին թիւով Վառնայի ժողովուրդը
 զէպի իր դպրոցն ու եկեղեցին ունե-
 ցած պարտականութիւնը չկատարել՝
 բաւիրելու ծայրայեղօրէն անպատ-
 կան չխնամութիւնն ալ կունենայ :
 Ի՞նչ կը կարծէք արդեօք Վարդօ՝ .
 այդու պիտի կրնա՞ք խոչնդոտ հան-
 դիսանալ վարժարանի բարեք մա-
 տակարարութեան :—Երբէք :

Հիմա թագական ու հոգաբար-
 ձութիւն մը կայ որ ժողովուրդի ա-
 մեն խաւի համակրութիւնը վայելող
 անչախախտիք , գործունէայ ու պար-
 կիշտ տարրերէ կալուած՝ որքան ալ
 պոռնաւ ու կանչուածէք—նոյն իսկ
 ճակելու աստիճան—ան ձեր վայնա-
 սուներուն անուշադիր անսպլթաք օրի-
 նաւորապէս պիտի վարէ Ազգ . Գործն-
 րը :

Ձեր ընթացքով ու գործերով հան-
 րութիւն կըզ մը թուք ունինք ձեր
 ճակարի վրայ . բայց անկէ ալ չէք
 ամենար :
 Ինչո՞ւ :

Որովհետեւ շատոնց է որ թուքը
 անձրեւի տեղ կրնա՞նք իք :

ՄՏՐԱԿ

Ե.Գ. Սիսակեան ընկերութեան կազ-
 մաւումը ընկերութեան 7 տարի յետոյ , դեռ
 նոր Վարդօք միտքն է իրկեր անոր հա-
 չիւնելու մասին ասոր անոր հայցում-
 ներ ուղղել , միեւնոյն ատեն սպառնա-
 րով որ փաստիք ունի ստուերացնող
 Վառնայի երիտասարդութեան էն աղ-
 նիւ ու անբարեբեկնէն մին Տ. Փիլիպոս
 Հաւաճեանը :

Թէ սքողուած ներկայմտութեամբ մէ
 որ Վարդօ եւրէ է քրքրել շատոնց մնած
 ընկերութեան մը թաղման հետ կարգա-
 դրուած հաչիւները , այդ մեզ բա-
 ցայայտ է , բայց յայտարարել յետոյ
 թէ աս ու ան ստուերացնող փաստեր
 ունի , որ ըսելէ թէ զեղծում տեղի
 ունեցած է , սրբաւորութիւն է իր ունեցած
 փաստերը հրապարակել , հակառակ
 պարագային պիտի ստիպուի իր չա-
 մընցող երեսն անամօթ մակդիրը ան-
 դամ մի՛ւլ փակցնել :

ՆՈՅՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Երուսաղէմի հաշուետոյս միա-
 բանները ոտիպուած պիտի ըլլան
 ասկէ յետոյ քիչ մը իրենց ըմ-
 րաստ գլուխը խոնարհեցնել
 Պօլոյ եւ Երուսաղէմի պատրի-
 արքներու հրամաններուն առջեւ :
 Որովհետեւ այդ հաշուետոյս վե-
 ղարաւորներու քաջալերելի եղող
 Երուսաղէմի նախկին կառավա-
 րիչին տեղ նոր մը ընտրուած է ,
 Բէշիտ պէյ : Այս թուքը պաշ-
 տօնեան սիրալիր յարաբերու-
 թիւններ տաժել սկսած է Տ. Յա-
 րութիւն Պատրիարքի հետ , որ իր
 տունը անսր բնակութեան յատ-
 կացուցած է , Կառավարիչը Ե-
 րուսաղէմ հասնելուն չորրորդ օ-
 րը հիւանդ Պատրիարքին այցե-
 լութեան երթալով , յայտներ է
 թէ անոր հանգստութեան եւ
 վանքին գործերուն բարեք ուղ-
 ղութեան համար զանի չպիտի
 խնայէ , եւ թէ վանական գործե-
 րու մանրամասնութիւնը հասկը-
 ցուցած է իրեն Օրմանեան պա-
 տրիարքը Պօլոյ մէջ : Տ. Յարու-
 թիւն պատրիարք այդ առթիւ
 կառավարչին զեկուցեր է թէ՛
 տեղական իշխանութեան քով
 յարաբերական դործոց մասին
 իր միակ ներկայացուցիչն է
 թարգման Չիլիկիւրեան վարդա-
 պետ եւ թէ՛ ուրիշ ոչ մէկ միա-
 բան իրաւունք ունի իր անունով
 յարաբերութիւն ընելու :

—Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսը
 թեմական այցելութեան ելած
 ԸԼԼԻԷ՛ օգոստոս 13 ին Հալէպ
 հասեր է . կուսակալին կողմէ ոս-
 տիկանապետը ոստիկան զինուոր-
 ներով , իսկ զինուորական հրա-
 մանատարին կողմէ հազարապետ

ՆԵՐՍԷՍ ԱՅՏԱՐԱԿԵՑԻ

(Արտասպում ԲԱԶՄԱԿԷՊ հանդէսէ)

Նորանք միշտ Ներսէսին սեղանակից էին . եւ
 երբ ցանկանում էին կալիսկոպոսական քառածի
 կառքով քաղաքի մէջ զբոսնում էին : Երբ Ռու-
 սաց զինուորական եւ քաղաքացիական աստի-
 ճանաւորները փաշաներին այցելութեան էին գա-
 լիս , վերջինները միշտ իրանց անչափ պոռն-
 նակութիւնն էին յայտնում նորանց եւ ասում
 էին , թէ մենք չնորիւ հայոց Կալիսկոպոս բա-
 բայի (հօր) մեզ գերութեան մէջ չենք համարում ,
 այլ իրմե հարազատ հօր խնամատարութեան ներ-
 քոյ ամեն կերպ մթթալութեամբ ենք : Հաշտու-
 թիւնց յետոյ Ռուսաց կառավարութիւնը զբաւոր
 յայտնեց փաշաներին եւ միւս գերեզմար զինուոր
 ներին իրանց ազատութիւնն : Այն օրն , որ փա-
 շաները պիտի վերադառնային իրանց հայրենիքը ,
 Ներսէսը պատրաստեց եւ գրեց նորանց հետ ճա-
 նապարհի համար ուստիքներն եւ խմբիքներն ա-
 ռատ պաշար : Եւ ներկայ էի եւ տեսայ , թէ ինչ-
 պէս երկու փաշաները միաք բարով ասելու բո-
 պէին փաթաթուեցին Ներսէսի լանջովն , ինչպէս
 հեկեկալով համբուրում էին եւ արտասուական

արտասանում . թէ մեզ արած լաւութիւններին
 եւ երախտիքին ինչով կարող ենք փոխարինել :
 Ներսէսը պատասխանեց նորանց , «Աստուած մեզ
 պատուելիք է , որ մենք հոմաձայն մեր կոչման
 մարդասէր եւ հիւրասէր լինենք առանց խտրու-
 թեան : Ես որքան կարողալայ իմ պարքը կա-
 տարեցի . իմ խնդիրը ձեզանից այս կը լինի ,
 որ երբ Աստուած յաջողի ձեզ դարձեալ հասնել
 ձեր բարձր պաշտօնին , խնամք ունեցէք ձեր
 տեսչութեան ներքոյ գտնուող Հայերի վերայ :»
 1836 ին Իզմիրի Հայերից բազմաստորագիր մի
 նամակ ստացաւ Ներսէսն , որով գրում էին .
 «Արքազան մեր կուսակալ փաշան միշտ անմոռաց
 յիշում է Ձեր անունը եւ մեզ վերայ հայրա-
 խնամ դուժ ունի . չգիտենք ինչ լաւութիւն էք
 արած նորան » եւ տյն . Նոյնպէս Անդրիանուպո-
 լից զրուցութեան ստացաւ տեղական Հայերից .
 որոնք գոհունակութիւն էին յայտնում իրանց
 փաշայի զէպի Հայերն ունեցած խնամքի մասին :
 1840 թ . Դաղիստանի լիւսակալներին պատերազ
 մի միջոցին գերի էին ընկել Ռուսաց ձեռքը Միւ-
 րիւտներ (հաւատի համար պատերազմող Լեզկիներ)
 Նորանց շատերին քչեցին զէպի խոր Ռուսաս-
 տան , իսկ երեք նախընտրեւ եւ մի ծերունի մօ-
 լային շատ վերքեր ունենալու պատճառով թո-
 դել էին Բիշնեւի քաղաքային հիւանդանոցում .
 ըստ որում անկարելի էր նորանց եւս հեռուն տա

նել : Ներսէսը տեղեկանալով խնդրեց նահան-
 գապետից որ թոյլտուութիւն լինի լինի այդ Լեզ-
 կիներին երբ ցանկանան գալ Զառնորդաբաւ
 ճաշի , եւ նորա միջնորդութիւնը յարգուեց . լեզ-
 կիները միշտ անարգել գալիս էին առաջնորդա-
 բան , ոչ մի օտար լեզու չգիտէին : Միեւնոյն
 ժամանակ քնակում էր առաջնորդարանում եւ
 Ներսէսից հիւրասիրութեամբ էր թիֆլիսիցի հայ գն-
 դապետ Յովնանէս Յովսէփեան Դորդանեանը :
 Սա կառավարութեան տնօրէնութեամբ Կովկասից
 աքսորուած էր որպէս խառնակիչ եւ անհանգիստ
 բնաւորութեան տէր : Սկզբում նորան աքսորել
 էին Օտեսա բայց տղ քաղաքի օտար տէրու-
 թեան սահմանի մօտ լինելու համար , այնտե-
 ղից աքսորել էին հեռու Ռուսաստան՝ Կալուգա :
 Դորդանեանցն խնդրեց Ներսէսին՝ միջնորդել Նոր
 -Ռուսիոյ եւ բնասարբիայի ընդհանուր նա-
 հանդապետ կոմս Վարանցովին , որն Ներսէսի
 վաղածանօթ էր , որ թոյլտուութիւն լինի իրան
 խնդրատուին Բիշնեւում մնալ Ներսէսի երաշ-
 խաւորութեամբ :

(Շարունակելի)

մը մէկ ժամու չափ տեղ դիմա-
ւորելու գացեր են : Հրամանա-
տար փաշան իր անձնական կառ-
քը տրամադրելի ըրեր է Սրբա-
զան Կաթողիկոսին , որ հոն
նստեր և զինուորներու ու-
տիկաններու և բազմութեան ըն-
կերակցութեամբ քաղաք հասեր
Ս. Կաթողիկոսը Հալէպի մէջ շա-
բաթ մը մնալէ յետոյ Պիլան և
Իսկէնտէրուն մեկնեց է :

—Տ. Յովհան քհն. Մանդու-
կունի Մարտիրոս պաշտօն ըս-
տացած է :

—ՏՓՂԻՍ Ի առաջնորդ Տ .
Գեորգ արքեպիսկոպոս Սուրեն-
եանի տեղ առաջնորդ ընտրուե-
ր է Տ . Գարեգին եպիսկոպոս
Սաթանեան , վանահայր Սանահ-
նի վանքին , Սաթանեան Մայր
Աթոռէն ընտրելի նշանա-
կուած և և ռուս կառավարու-
թեան ներկայացուած էր Ի
հաստատութիւն :

—Էջմիածնի Սինոդը ընդու-
ներ է ռուս կառավարութեան
առաջարկը , որուն համեմատ
Ռուսահայոց ամուսնական խնդիր
ները պիտի քննուին և վճռուին
Սինոդի մէջ , ուր Կաթողիկոսը
երկու ձայն պիտի ունենայ ,
Իսկ թրքահայերէն հասած ա-
մուսնական խնդիրները միայն
վեհ. Կաթողիկոսին վճռոյն պի-
տի ենթարկուին : Եկեղեցական
վարդապետութեան վերաբեր-
եալ խնդիրներ բացարձակապէս
Կաթողիկոսին որոշման և քն-
նութեան կը վերաբերին :

Թ Ի Ի Ր Ք Ի Ա

Մ. Ամերիկա տէլէֆոնի վէ
թիւրք հիւքիւմէթի պէյնիտէ
սէպէպի միւնսիպա օլան մէք
թէպէր մէսէլէսի էլան հալլ օ-
լընմամը տըր :

—Սոն վուգուսթա իզմիրտէ Ա-
մերիկա գոնսօլոսընը տարիէ-
սինէ իճրա օլընան հիւճուստան
տօլայը թիւրք հիւքիւմէթի գոն-
սօլոսըն զէվէսիսէ 5000 լիւրա
թաղմինաթ էօտէտի :

—Բրէզիլէնտէ վէ Իքէքտէ
Արնալուտարըն իսթիլալընտան
տօլայը Աւստրիա վէ Բուսիա Պա-
պը Ալիէ բրօթէսթ իթտիլէր :
Սթանպօլ տիրլօմաթ տարի-
րէլէրինտէ զանն օլընալընա
պինանէն , էկէր Պապը Աւա տըր
Արնալուտարըն թէսթին իթմէզ
վէ եախօտ իթմէք իսթմէզ ի-
սէ , մէզքիւր իքի տէվլէթլէր քէն
տիրլէրի միւսալիսէլէյէ մէճպօր
օլաճաղար վէ Աւստրիա Պոնա-
տան ասթէրիյէ նիւսայիլի իտէ-
ճէք իմիլ :

—35 քիլոտէն իպարէթ վէ կրա
թիւքէնիլէր իլէ սիւհալը պիւր
րոււմ չէթալը Մանաթըր վի-
լայէթի տախիլինտէ Սէլֆիճէ

ճիվարընտա կէօրիւնտիւ : Թիւրք
մէնպալարընտա թաւտիգ օլըն-
տըլը իւզրէ , մէզքիւր չէթա բօ-
լիթիգա մագստինտէ իմիլ :

Քէպա 100 քիլոտէն իպարէթ
տիկէր պիւր րոււմ չէթալը սինօր
տան կէչմիլ օլմալլէ , Պապը Ալի
Եունան հիւքիւմէթինէ իշթիքիա
իթտի :

Բոււմ չէթալարըն պու եօլտա
պալ կէսթէրմէսի տիրլօմաթ
տախիլէրինտէ էնտիլէ հասըլ
իթմէքտէ տիր . զիրա րոււմ չէ-
թալարըն շու հարէքեաթը սիւ-
քիւնէթլի պիւր հալտէ պուլընան
Պուկար գօմիթուլարըն թէքրար
գըմըլտանմաղընա սէպէպ օլա-
ճապ տըր :

Ի Ո Ի Ո Ի Ա

Պաղուտա 4 քիլի գօրէլայա
թութուլմուլ օլմալլէ , օրտան
Սթանպօլա կիտէն վարօրար մու-
այէնէ օլընմաղտա տըրլար :

—Օնպէշ ոէնէ էվլէլ ասթէր
օլան իշտիլէր սիւհալ ալթընա
ալընմաղտա տըրլար : Էհալի
մահսուն վէ մ . քէտտէր հալտէ ,
տիրքեանլար գաբալը վէ գարը-
շըղըգ զուհուրինտէն գօրգուլ-
մագտա տըր :

Մ Ո Ի Հ Ա Ր Է Պ Է

Լօնտօն 5 սեպտ. — Բուսլար
Մուքտէնտէն կիլմէքտէ վէ ձա-
բօնլըլար մէզքիւր չէհրէ իլէր-
լէմէքտէ տիրլէր :

—Բուս օրտուսընըն իքի եան-
լարը Մուգաէնտէն 25 քիլօմէթ-
րօ ճէնուպտա՝ ձաբօնլըլար իլէ
վուրուշըլար , ձաբօնլըլար Բի-
նըսալտի նամ ժէնէրալըն թահ-
թը գօմտնտաղընտա տըրլար :

—Թօքիօ 5 սեպտ. — Մարէշալ
Օեամանըն րարօրթը իւզրէ , ժէ-
նէրա Օգու Լիսօ-Եանկտա 13
րուս եէսիր թութուլ . քէպա
մէզքիւր չէհրէ 70 պէկիր ,
43,500 թիւքէնի , 127 արտապա ,
1,300,000 ֆիլէնի , 7,000 կիւրլէ
վէ քիւլիլէթլի ուն , բիրիլիլ վէ
գուրու օթ ձաբօնլըլարըն էլինէ
կէչմիլ :

—Չիֆուտան Թաշվըգա պիւ-
տիրիլտիլի իւզրէ , կէչէն կիճէ
ձաբօնլըլար Բօրթ Արթուր իւզէ-
րինէ չէտիտ պիւր հիւճոււմ իթ-
միլէր վէ պիւր Կիւրլէ պարութ
տէրօսընա իսապէթլէ անը պէհա
վա իթմիլ տիր :

—Բուս ժէնէրալը Ֆըլուգըն
պա թէլէկրաֆ իշարը իւզրէ , ժէ-
նէրալ Չասուլիլին 3000 ասթէր-
լէ եէսիր տիրլմէսինին հալա-
տիս թէքիլպ օլընլօր :

—Բօրթ Արթուրըն էթրաֆը
էօլիլէրլէ տօլմուլ օլուպ թէէ-
ֆիւնաթը հալալը պօղմագտա
օլտըլը հալտէ , րուսլարըն էօլիւ-

լէրի գալտըրմասընը ձաբօնլը-
լար մէնն իտէրլէր իմիլ :

—Բօրթ Արթուրտա րուս աս-
թէրլէրի ճէսարէթտէ , վէ նաֆա-
գալարը միւքէմմէլ օլտըլը էէ
տահա ուղուն միւստէթ մուգա-
վէմէթ իտէպիլէճէքլէրի Բե-
թերպուրկտան պիւտիրիլլօր :

—ձաբօնըն հարպիլէ նաղըրը
սեպտեմբեր նիհայէթինտէ իւզ
պին եէնի ասթէր վէ 250 թօր
Մանչուրիայա եօլայաճաղընը
մարէշալ Օեամայա պիւտիրմիլ
տիր :

ՍՕՆ ԹԷԼԵԿՐԱՖԻ

Բէթէրպուրկ 5 սեպտ. — Ժէ-
նէրալ Սախարովըն թէլէկրաֆ
իթմիլ տիր քիլ ալըն 3 վէ 4 տէ
հէչ պիւր միւստէմէ վուգու պուլ-
մատը : Երմէնտըֆէրին շարգ
ճիհէթինտէ Եանթայ քէմիւր
մատէնլէրի իւզէրինտէ տիրլան
մէվգըլարըն գալիլէշտիրիլլօր :

—Բօմ 5 սեպտ. — Ճէնօլտա
վէ Անգօնտա թաթիլը մէշու-
լիլէթլիտէն իշճիլէր վէ հիւքիւ-
մէթ պէյնիտէ պիւր միւստէմէ
վուգու պուլտա . իշճիլէր իշէ-
մէքտէ օլան տիկէր իշճիլէրի
թաթիլէ իճպար իթմէք իսթէ-
տիրլէր , բօլիլէր գըլըճ էլլէրին
աէ նիւսայիլիլէրի տաղըտը
վէ էհէմմիլէթլի թէլէկրաֆ
վուգու պուլմատը . իշճիլէրտէն
պաղըլարը եարէլէնտիլէր վէ
պաղըլը տէրտէսթ օլընտը :

—Սթանպօլ 5 սեպտ. — Իթա-
լիա գրալիցասընը վաղը
համլ իթմէսի (ճէնդաբիւրթիւն)
միւնսիպէթիլէ Սուլթան գրալը
վէ գրալիցայը թէլէկրաֆլէ
թէպիլգ իթտի :

—Էվլէլէր կիւն րուս էլլիսի
Մ. Չէնոլլէլլին Սուլթանըն հու-
զուրընա գապուլ օլընմասը բօ-
լօթիգաճա օլմայուլ՝ զայէթ
տօթհանէ պիւր թարգտա ըտը :

—Բարիլ 6 սեպտ. — Եէնի րուս
տօնանմասընըն (Պալթիկ) էն ազ
ալթը հաթթատան եախօտ էն
չօք իլք պահարտա Ագսաի Շար-
գա կիտէպիլէճէկի պու սաաթ
գարարալմըլ տըր : իշպու գա-
րար Չարըն ըլլասէթի ալթընտա
ամիրալարըն պիւր մէճիլինտէ
վէրիլտի պու մէճիլիէ կրան տիւք
Ալէքսի վէ Ալէքսանտր Միսայի-
լովիլ պահարիլէ նաղըրը Ալլէլան ,
Չարըն եալէրի Լօֆէն , ամիրալ
Բօթմէսթվէնսքի , հարպիլէ նա-
ղըրը Չախարով վէ գօնթ Լա-
մաուօրֆ իշթիքաբ իթտիլէր :
Ամիրալ Բօթմէսթվէնսքին թէք-
լիլի իւզրէ , Օրէլ վէ Օտէք զըրհ-
լըլարըն վէ Ժէմալը գրուաղէօ-
րին թամիրինէ տօնանմա պէք-
լէյէճէք . քիլ պիւթիւն վարօրար
ալըն սուրաթլէ եօլ ալապիլին-
լէր : Տօնանմանըն չըգաճաղը
կիւն թային օլընմատը , ֆագաթ

Լիպաուտա տօնանմայը թէքրար
մուսլէնէ չըգաճաղը կիւնիւ թա-
լին իտէճէկիլին պէյան Չար
իթմիլ տիր :

—Սթանպօլ 6 սեպտ. — Պուլ-
կար Բրէնսին իմէրաթօր Թրանց
Եօզէթ իլէ սօն սամիմի միւսա-
գաթը Պապը Ալիի էնտիլլիլէ սէվգ
իթտիլինտէն՝ Ֆէրուհ պէյտէն
պու խուսուտա Պապը Ալի պիւր
րարօրթ իսթմիլ տիր :

—Վիէննա — «Փրանց Եօզէթ» նի-
շանըն պէյիլի խալը պուլկար
աճան տիրլօմաթիլի Մ. Կէշովա ,
Բրէնսին եալէրի ժէնէրալ Մար-
քովա վէ բօլիլէր տախիլէսի
րէյիսի Մ. Տօպրօվիլէ իմէրա-
թօր իհտա իթտի : Քէպա բրէնս
Ֆէրտինանտ՝ Աւստրիանըն խա-
րիճիէ նէղարէթի բօլիլիգա տա-
լիլէսինին ըլլիսի Մ. Միկէլլէ
«մէհարէթ» սիյասիլէ» նիշանը-
նըն պէյիլի խալընը վէրտի :

—Լօնտօն 6 սեպտ. — Տէյի
Գրօնիլլէ Լիսօ-Եանկտան սեպալ
թարիլլէ պիւտիրիլտիլի իւզրէ ,
Բուսլար Մուքտէնտէն ճէնուպիւ-
տէ պէյիլի մէշուլլիլէթտէ ի-
միւսլէր ձաբօնլըլար աախի Լիսօ-
Եանկըն ճէնուպիւտէ չըմէնտը-
ֆէր խաթթընը եէնիլէմէքտէ
վէ Թայյիլիլէ չալըն իւզէրինտէ
քէսօրիլլէր եալմագտա տըրլար :

—Բօմ 6 սեպտ. — Պիւր չօգ
չէհրէրտէ իշճիլէրին թաթիլի
տէվամ իթմէքտէ . էհէմմիլէթլի
վուգուաթլար օլմալը :

Ո Ի Շ Ա Ր Ի Ո Ի Ի Ն Ի

Երաշխատուած քսմուս , ջղա-
յիւ եւ համահման հիւանդոքիւննէրէ
սառսպողներուն :

Չառնոցացիներուն դրամը եւ կը
տրի :

ԱՍԵՆԱՆՈՐ ԳԻԻՏ

«Էլէքթր» միւքնայիլը ծանօթ ա-
միւսալա գարման է հետեւեալ հի-
ւադուլթանց . Յօդադաւ , արեան կու-
տակում , ալանջի խժժում , սրտի
բարխում , կարճաճաք սրտի , դող-
դողանք մարմին կամ սնոր մասե-
րուն , ստամոքսի , ձեռքերու կամ ոտ-
քերու ջղաճղութիւն , միզաթուրու-
թիւն , անքնութիւն , ջղային գլխացաւ ,
ձեռքի կամ ոտքի պաղուլթիւն կամ
քրտիք , ախորժակի պակասութիւն ,
անդօրութիւն գլխու պոստա եւ համա-
նման հիւանդութիւններ :

Գործիքն գինն է 7 ֆրք . թղթա-
տօրով 80 սանդիմ աւելի :

Սարուածի (թաղմ) վէ գինն է 15 ֆրք .
Բամպուրով 70 սանդիմ աւելի
վեց տարուէն աւելի հին հիւան-
դութիւնց համար :

Խնդրողներուն կը գրկենք միւր
Յայտագիրը , եթէ 20 սանդիմ նամա-
կապով հասցունեն միւր :

Պուկարիլ ճամար ներկայացուցիչն
է ԿէՕՐԿԻ ՎՐԻՔԱՆ ԵՒ ԸՆԿ .

Բուսլուգ փողոց Թոքա Նօմրօ 11 II